

حال آموختن است

کار تون‌ها می‌دیدم، بازی می‌کردم، اگر ده ساعت هم در خانه تنها می‌ماندم در ذهنم آنقدر کاراکتر می‌ساختم که متوجه گذر زمان نمی‌شدم.

در کارنامه شما از اولین اجرای تئاتر و اولین ایفای نقش در تلویزیون و سینما فاصله زیادی وجود دارد؟ در این فاصله زمانی چه می‌کردید؟

من در تئاتر خودم را می‌آزمودم و فکر می‌کردم باید در زمان مناسب‌تری وارد سینما و تلویزیون شوم. مانند ورزشکاری که در باشگاه تمرین می‌کند تا با آمادگی بیشتری در مسابقات حاضر شود. تئاتر باعث شکل‌گیری نوعی نگاه ایده‌آلیستی در من شد.

سال ۱۴۰۰ از سال‌های پرکار شما بود، در شبکه نمایش خانگی در تئاتر و سریال‌های تلویزیونی حضور داشتید، چگونه این پرکاری را مدیریت کردید؟

پیش تولید این آثار از سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ کلید خورده بودند و سال ۱۴۰۰ پخش شدند. فیلم سینمایی «پسرانسان»، سریال‌های «خاتون»، «جیران» «بچه مهندس» چندکار کوتاه و دو تئاتر. همه هم‌زمان شدند و در آن زمان انرژی زیادی از من گرفته شد. در اواخر سال ۱۳۹۹، از صبح سرفیلم‌برداری حاضر می‌شدم، غروب در تئاتر اجرا داشتم و شب سرفیلم‌برداری یک فیلم دیگر و صبح دوباره سرکار. به نظرم وقتی در جایگاهی هستی که از کارت لذت می‌بری، متوجه گذشت زمان نمی‌شوی، و دشواری کار به چشم نمی‌آید.

از سریال «جیران» بگویید. چطور به این مجموعه دعوت شدید؟

ریشه حسن‌فتمی، در تئاتر است و قبل از این که مردم سریال‌های درخشان ایشان را ببینند، در تئاتر فعالیت می‌کردند. فتحی اجراهای نمایشی من را دیده بود، و همین باعث شد که این افتخار را داشته باشم که گوشه ذهن‌شان باشم. زمانی که از پروژه «جیران» با من تماس گرفتند، بدون این که نقش را بخوانم سریع قبول کردم. کار کردن با حسن‌فتمی، به این شکل است که حتی اگر با چشم بسته خود را در اختیار فیلم‌اوقار بدهید، قطعاً این توانایی را دارد که از شما بازی خوبی بگیرد.

بازی در تریلرهای تاریخی را دوست دارید؟

تریلرهای تاریخی با تمام سختی خود، دوست داشتنی هستند. چرا که کاراکتری را خلق می‌کنید که درست است مابه‌ازای بیرونی دارد اما کمترین وجه اشتراکی با کاراکترهای امروزی دارد. پس هم از لحاظ زبان بدنی و هم از نظر لحن گفتاری تو را محدود می‌کند. محدودیتی شیرین که بازیگر را به چالش می‌کشد.

حسن فتحی تا چه اندازه دست شما را برای نزدیکی به نقش باز گذاشت؟

شخصیت در واقع یک پروسه مشترک از هم‌فکری بازیگر و کارگردان بود. بدون هیچ تحمیلی در یک تعامل پویا شخصیت ساخته شد که در نهایت، آقای فتحی باقیچه اضافه‌های نقش را زدند و آن را روی ریل درست قرار دادند.

از ویژگی‌های برجسته کاراکتر خود در سریال جیران بگوئید؟

میرزا کاظم، کاراکتر تک بعدی نبود. شاید در ابتدا این طور به نظر برسد که زیر نظر و سایه سنگین پدر است، اما به مرور لایه‌های بیشتری از این شخصیت در داستان باز می‌شود، او در بزنگاه‌ها با انتخاب‌هایی روبرو می‌شود که ناگزیر است مقابل پدر، همسر و خانواده خود قرار بگیرد.

همکاری شما در سریال جیران با دیگر بازیگران مطرح چطور بود؟

از آنها آموختم، و لذت بردم. به نظرم یک بازیگر دائمی در حال یادگیری است و بازیگری رشته‌ای است که قله ندارد ما دائماً در مسیر هستیم و به قله نگاه می‌کنیم. امیرجعفری، در سریال جیران، نقش پدر مرا دارد، از همان سکانس و پلان اول خیلی به من کمک کرد و به قدری مرا در مقابل خود راحت گذاشت که کاملاً متوجه شدم که این ایثاری است که یک شخصیت برای کاراکتر مقابل خودش انجام می‌دهد. دیگر بازیگران سریال جیران و خاتون هم همین‌طور بودند.

کاراکترتان در سریال خاتون کوتاه‌اما تاثیر گذار بود.

قهرمانی بود که مردم با آن ارتباط برقرار کرده و دوستش داشتند، یادم هست هم خودم و هم عوامل و مردم با آن کاراکتر اشک ریختند. در سریال خاتون، علاوه بر نقش‌های اصلی که مردم آنها را دنبال می‌کردند. نقش‌های کوتاه هم واقعا به یادماندنی و عمیق بودند. و همین باعث همراهی تماشاگر با آنها می‌شد.

فیلمنامه جیران تا چه اندازه‌ای به تاریخ وفادار بوده

است ؟ و آیا بطور کلی لزومی به این وفاداری در درام احساس می‌شود ؟

سریال جیران، و وقایع آن از دل یک جریان مستند تاریخی بودند، این شخصیت‌ها در تاریخ وجود خارجی دارند، این مسئله را می‌توان با یک جستجوی ساده در فضای مجازی متوجه شد، اشخاصی مانند جیران، مهدعلیا، پادشاه و امیرکبیر همه و همه در تاریخ ایران زمین وجود داشته‌اند. همین‌طور اتفاق‌ها هم برگرفته از وقایع آن دوران بوده است، اما درام پرداز به منظور جذاب کردن قصه ناگزیر است تخیل خود را نیز در اوج و فرود درام لحاظ کند. مسئله دخالت تخیل هنرمند در سیر درام نویسی از یک دوره تاریخی، چیزی نبوده که در این سریال به تازگی باب شده باشد، در اکثریت سریال‌های تاریخی، هنرمند این اجازه را داشته است. در واقع تخیل درام پرداز در یک روایت تاریخی است که؛ بار عاطفی و بخش معمایی آن را پررنگ می‌کند، تا در نهایت مخاطب ارتباط بهتری را با اثر برقرار کند. در نتیجه نویسنده، برای تولید اثرش اجباری به مستندسازی و نعل به نعل آوردن تاریخ ندارد. کما این که سریال جیران حدود ۷۰ درصد به تاریخ و وقایع آن زمان وفادار بوده است.

علت توقف پخش سریال جیران چه بود؟

طرح شکایتی در دادگاه بود با این مضمون که سریال دیگری با همین خط داستانی تا نیمه ساخته شده است، دادگاه رسانه‌ای نیز با مطالعه فیلمنامه‌ها و خط داستانی هر دو سریال به این نتیجه رسید، که شباهتی میان این دو سریال نیست، علاوه بر این، طرح سریال جیران و روند پیش تولیدش، از نظر زمانی قبل تر از آن اثر، ثبت و تصویب شده بود. همین شد که در هر دو مرحله دادگاهی این پرونده، دادگاه حکم را به نفع سریال جیران صادر کرد.

ارزیابی شما، در مورد فضای حاکم در هنر تئاتر و سینما که گریبان گیر هنرمندان شده است، چیست؟

من در این زمینه تنها می‌توانم اعتقاد شخصی خود را بیان کنم، بدون آن که بخواهم مانیفست بدهم و یا نظر خود را بر دیگران تحمیل کنم. اعتقاد من بر این است که هنر تعطیلی ندارد. مخصوصاً در شرایط اکنون، چگونه می‌شود که دوستان دیگر در هر شغلی که هستند کارشان را ادامه دهند، اما هنرمند تئاتر و ... باید خانه نشین شود! همان‌طور که شاهد بودیم فعالین این رشته با شیوع ویروس کرونا، دو الی سه سال متوالی دوران کمر شکن بیکاری را پشت سر گذاشته بودند، و تئاتر در این مدت به شدت نحیف، رنجور و آسیب دیده شد، و به محض آنکه این فضا خواست نفسی تازه کند، با این شرایط جدید مواجه شد، به طور کلی خارج از مصائب هنرمند، چیزی که مشخص است کاری‌ترین سلاح یک هنرمند، اثر اوست، هنر، تنها ابزاری است در دست هنرمند که به واسطه آن می‌تواند عقایدش را بیان کرده و حتی زندگی کند، تاریخ‌گوی این حقیقت است که هنرمندان در تمام دوران‌ها هرگز صحنه را ترک نکرده‌اند، که اگر این‌گونه بود ما شاعرانی مثل حافظ، فردوسی و غیره نداشتیم. وجود شرایط سخت و پرفشاری که بر هنرمند تحمیل می‌شود را نمی‌توان انکار کرد، اما با همین وجود هنرمندانی چون حمید سمندریان، اکبر رادی و .. همیشه در حال تولید اثر هنری بوده‌اند. دومین مسئله مهم این است که هوشمندانه دریا بیم که این شرایط خوشایند چه کسانی است؟ آیا کسانی که همواره برای اعتلای هنر مانع تراشیده‌اند، از کناره‌گیری هنرمندان ناراحت خواهند شد؟ از نظر من ایدا چرا که سیاست‌های حمایتی‌شان در این سال‌ها به هیچ عنوان دلسوزانه نبوده و نیست. در کل از نظر من کناره‌گیری از عرصه هنر نوعی خودزنی است.

شما به عنوان یک هنرمند چنانچه در اثری حضور داشته باشید، آیا تبلیغ آن را در فضای مجازی انتشار می‌دهید؟

خیر، متأسفانه این کار در حال حاضر عمل استراتژیکی به نفع پروژه نیست، چرا که در این وانفسا این حرکت نوعی ضدتبلیغ برای اثر به حساب می‌آید. کما اینکه سابق بر این مهم‌ترین و بهترین راه تبلیغ یک اثر هنری فضای مجازی بود، و هنرمندان ما موفق شده بودند بیش از ۷۰ درصد مخاطبان خود را از همین راه به دیدن نمایش و یا فیلم خود دعوت کنند. اما حالا همین آب باریکه هم مسدود شده، همان طور که بعد از تعطیلی فضای مجازی ما شاهد افت شدیدی از میزان مخاطبان خود در سریال جیران و سایر تولیدات هنری شده‌ایم. در نتیجه من معتقدم در شرایط فعلی کرکره تئاتر نباید پایین کشیده شود و تنها می‌توان با آگاهی دادن به مردم در مورد ماهیت و رسالت این رسانه، کمک کرد که با شکل گرفتن هر رویداد و حادثه‌ای، هنر مورد تهدید قرار نگیرد. این نگاه فارغ از مسائل مالی و بخش اقتصادی این حوزه است، چرا که هنر فی‌النفسه برای پالایش روح جامعه و اتفاقاً کارساز هم بوده است.

حرف پایانی

در پایان از صمیم قلب امیدوارم هر چه زودتر از این دوره عبور کنیم و حال مردم سرزمینم بهتر شود و از وضعیت بد اقتصادی و روحی که در آن هستیم نیز خارج شویم. در چهره هیچ کسی غم نباشد. دوباره شانه به شانه هم در سالن‌های هنری حضور پیدا کنیم.